

Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych

Informacje dotyczące Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych oraz tekst Konwencji.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych

Konwencja uzupełnia wcześniej przyjęte konwencje Narodów Zjednoczonych dotyczące praw człowieka. Dotyczy około 650 mln osób niepełnosprawnych na całym świecie. Jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób niepełnosprawnych. Ma ona przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i protokół fakultatywny do niej zostały przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 r., na mocy rezolucji nr 61/106.

Konwencja i protokół zostały otwarte do podpisu 30 marca 2007 r. dla państw oraz dla organizacji integracji regionalnej. Tego dnia konwencję podpisało 81 państw, w tym Polska. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych weszła w życie 3 maja 2008 roku, tj. trzydziestego dnia od złożenia dwudziestego dokumentu ratyfikacyjnego.

Dnia 6 września 2012 r. Prezydent RP Bronisław Komorowski ratyfikował Konwencję, natomiast 25 września 2012 roku w Nowym Jorku polska delegacja przekazała sekretarzowi generalnemu ONZ akt o ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

[Oświadczenie Rządowe z dnia 25 września 2012 r. w sprawie mocy obowiązującej Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. \(Dz.U.2012.1170\) pdf 744 kb](#)

Tekst konwencji i protokołu w językach autentycznych znajdują się pod poniżej zamieszczonymi linkami:

- [Konwencja w języku angielskim - w serwisie United Nations Human Rights \(UNHS\)](#)
- [Protokół fakultatywny w języku angielskim - w serwisie UNHS](#)

Zasady konwencji

W preambule konwencji:

- potwierdza powszechność i niepodzielność wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz potrzebę zagwarantowania osobom niepełnosprawnym pełnego z nich korzystania, bez jakiegokolwiek dyskryminacji,
- uznaje dyskryminację ze względu na niepełnosprawność za pogwałcenie godności i wartości człowieka oraz stwierdza, że osoby niepełnosprawne, szczególnie kobiety i dziewczęta, są często narażone na wieloraką lub wzmocnioną dyskryminację,
- uznaje, że niepełnosprawność to wynik oddziaływania pomiędzy osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw i środowiska, co utrudnia osobom niepełnosprawnym pełny udział w życiu społecznym, na równi z innymi osobami,
- uznaje różnorodność osób niepełnosprawnych, ich cenny wkład w ogólny dobrobyt i różnorodność społeczeństw,
- potwierdza przekonanie, że powszechna i całościowa konwencja, zapewniająca ochronę praw i godności osób niepełnosprawnych, będzie promować ich aktywność w sferze obywatelskiej, polityki, gospodarki, w sferze społecznej i kultury,
- podkreśla znaczenie, jakie dla osób niepełnosprawnych ma ich samodzielność i niezależność, potrzebę stwarzania im możliwości udziału w procesach decyzyjnych, a także znaczenie, jakie w tej mierze ma dostępność środowiska fizycznego, społecznego, gospodarczego i kulturalnego, opieki zdrowotnej, edukacji, informacji i komunikacji.

Celem konwencji, określonym w art. 1, jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne. Pojęcie „osoby niepełnosprawne” (art. 1)

obejmuje osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Zasady ogólne konwencji, określone w art. 3 to, między innymi:

- poszanowanie przyrodzonej godności, a także autonomii osoby, w tym swobody dokonywania wyborów,
- niedyskryminacja,
- pełny i skuteczny udział w życiu społecznym,
- poszanowanie odmienności i akceptacja osób niepełnosprawnych, jako będących częścią ludzkiej różnorodności oraz ludzkości,
- równość szans, równość mężczyzn i kobiet,
- dostępność.

W art. 4 sformułowane zostały ogólne obowiązki państw. Obejmują one, między innymi:

- zobowiązanie do zapewnienia i popierania pełnej realizacji praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich osób niepełnosprawnych, bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność poprzez, między innymi, przyjęcie regulacji prawnych i innych w celu wdrożenia praw uznanych w konwencji, podejmowanie lub popieranie badań i rozwoju oraz popieranie dostępności i wykorzystania nowych technologii, powstrzymywanie się od angażowania się w działania lub praktyki, które są niezgodne z konwencją, podejmowanie działań w celu wyeliminowania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność przez jakąkolwiek osobę, organizację, prywatne przedsiębiorstwo,
- konsultacje i współpracę z osobami niepełnosprawnymi (także za pośrednictwem reprezentujących je organizacji) przy tworzeniu i wdrażaniu ustawodawstwa i polityki na rzecz implementacji postanowień konwencji.

Jeżeli chodzi o realizację praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych określonych w konwencji, to państwa zobowiązane są do podjęcia kroków, wykorzystując maksymalnie dostępne środki i, gdy to potrzebne, w ramach współpracy międzynarodowej, w celu stopniowego osiągnięcia ich pełnej realizacji, bez uszczerbku dla tych zobowiązań zawartych w konwencji które, zgodnie z prawem międzynarodowym, mają skutek natychmiastowy.

Treść konwencji

Konwencja zawiera przepisy:

- zakazujące dyskryminowania osób niepełnosprawnych,
- nakazujące tworzenie warunków korzystania z praw na zasadzie równości z innymi osobami,
- nakazujące wprowadzenie rozwiązań specjalnie adresowanych do osób niepełnosprawnych, odpowiednio do rodzaju zagadnienia.

Postanowienia podstawowe

- Uznanie równości wszystkich ludzi, zakaz jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, jednakowa ochrona prawna i jednakowe korzyści wynikające z prawa (art. 5).
- Podnoszenie świadomości: obowiązek zwalczania stereotypów, uprzedzeń i szkodliwych praktyk wobec osób niepełnosprawnych, zwłaszcza poprzez kampanie (w tym w mediach) oraz nauczanie w szkołach (art. 8).
- Zapewnienie dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, innych urządzeń i usług powszechnie zapewnianych (ustanawianie minimalnych standardów, zachęcanie do uwzględniania aspektu dostępności na etapie projektowania, produkcji i dystrybucji, oznakowanie ogólnodostępnych budynków w alfabecie Braille'a i formach dostępnych, szkolenia), (art. 9).
- Prawo do życia każdej istoty ludzkiej, gwarancje w zakresie korzystania z tego prawa (art. 10).
- Obowiązek przyjęcia rozwiązań w celu zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych w razie klęsk żywiołowych i innych zagrożeń, w tym konfliktów zbrojnych, w sytuacjach wymagających pomocy humanitarnej (art. 11).
- Równość wobec prawa: potwierdzenie posiadania przez osoby niepełnosprawne zdolności prawnej, obowiązek przyjęcia rozwiązań w zakresie wspierania wykonywania zdolności prawnej i ochrony przez nadużyciami (art. 12).

- Zapewnienie skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, między innymi poprzez dostosowania proceduralne i szkolenie osób pracujących w wymiarze sprawiedliwości (art. 13).
- Zakaz bezprawnego i samowolnego pozbawiania wolności (art. 14).
- Wolność od tortur lub okrutnego, niehumanitarnego albo poniżającego traktowania lub karania, a także zakaz poddawania, bez swobodnie wyrażonej zgody, eksperymentom medycznym lub naukowym (art. 15).
- Obowiązek państw podejmowania odpowiednich środków w celu ochrony przed wszelkimi formami wykorzystywania, przemocy i nadużyć, a także zapewnienie osobom niepełnosprawnym, ofiarom przemocy, pomocy i wsparcia w celu powrotu do zdrowia fizycznego i psychicznego (art. 16).
- Ochrona integralności osobistej poprzez poszanowanie integralności fizycznej i psychicznej (art. 17).
- Swoboda poruszania się, w tym wolność wyboru miejsca zamieszkania, prawo do obywatelstwa (art. 18),
- Prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo: prawo wszystkich osób niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie, wraz z prawem dokonywania wyborów, na równi z innymi osobami, w tym prawo podjęcia decyzji co do tego, gdzie i z kim będą mieszkać, podejmowanie odpowiednich środków w celu ułatwienia korzystania z tego prawa oraz pełnej integracji i uczestnictwa w życiu społeczeństwa (dostęp do usług świadczonych w domu i innych usług wsparcia w społeczności lokalnej, celem zapobiegania izolacji społecznej, dostęp do usług i urządzeń powszechnie dostępnych), (art. 19).
- Mobilność: obowiązek podjęcia środków w celu umożliwienia mobilności osobistej i możliwie największej niezależności (ułatwianie dostępu do wysokiej jakości pomocy wspierających poruszanie się, urządzeń, wspomagających technologii oraz form pomocy i pośrednictwa ze strony innych osób lub zwierząt, zapewnianie szkoleń, zachęcanie jednostek wytwarzających przedmioty wspierające poruszanie się, urządzenia i technologie wspomagające do uwzględniania wszystkich aspektów mobilności osób niepełnosprawnych), (art. 20).
- Wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji: gwarancje wolności otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów na zasadzie równości z innymi osobami i poprzez wszelkie formy komunikacji, akceptowanie i ułatwianie korzystania w sprawach urzędowych z języków migowych, alfabetu Braille'a, komunikacji wspomagającej i alternatywnej, wszelkich innych środków komunikowania się, nakłanianie jednostek prywatnych, które świadczą usługi dla ogółu społeczeństwa, w tym przez Internet, do dostarczania informacji i usług w formie dostępnej, zachęcanie środków masowego przekazu do zapewnienia, że ich usługi będą dostępne dla osób niepełnosprawnych (art. 21).
- Zakaz samowolnej lub bezprawnej ingerencji w życie prywatne, rodzinne, dom lub korespondencję, innego typu komunikację, zakaz bezprawnego naruszania czci i reputacji osoby niepełnosprawnej, ochrona danych osobowych (art. 22).
- Poszanowanie domu i rodziny: zakaz dyskryminacji we wszystkich sprawach dotyczących małżeństwa, rodziny, rodzicielstwa, adopcji, prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, podejmowania decyzji o liczbie i czasie urodzenia dzieci, dostęp do informacji dotyczących prokreacji i planowania rodziny, odpowiednia pomoc w wykonywaniu obowiązków związanych z wychowaniem dzieci (art. 23).
- Prawo do edukacji na wszystkich poziomach, stworzenie włączającego systemu kształcenia, umożliwiającego integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji, wprowadzanie racjonalnych usprawnień, ułatwianie nauki alfabetu Braille'a, alternatywnego pisma, wspomagających i alternatywnych sposobów, środków i form komunikacji i orientacji oraz umiejętności poruszania się, ułatwianie nauki języka migowego i popieranie tożsamości językowej społeczności osób głuchych (art. 24).
- Prawo do osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu zdrowia, gwarantowanie opieki zdrowotnej w takim samym zakresie i takiej samej jakości, jak innym osobom, zapewnienie usług zdrowotnych, które są konieczne ze względu na niepełnosprawność, zakaz dyskryminacji osób niepełnosprawnych w ubezpieczeniu zdrowotnym (art. 25).
- Rehabilitacja: podejmowanie odpowiednich środków w celu umożliwienia uzyskania i utrzymania możliwie pełnych zdolności fizycznych, intelektualnych, społecznych i zawodowych oraz pełnej integracji - organizacja opartych na multidyscyplinarnej ocenie indywidualnych potrzeb i potencjału usług i programów w zakresie wszechstronnej rehabilitacji (art. 26).
- Prawo do pracy, w tym prawo do możliwości zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną, w otwartym, integracyjnym i dostępnym środowisku pracy, wprowadzanie racjonalnych usprawnień w miejscu pracy, zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność we wszystkich sprawach dotyczących zatrudnienia, warunków pracy, praw związkowych, usług instytucji rynku pracy, szkolenia zawodowego (art. 27).
- Zapewnienie odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej: dostęp do usług, urządzeń i innego rodzaju pomocy w zaspokajaniu potrzeb związanych z niepełnosprawnością oraz do pomocy w pokrywaniu wydatków związanych z

niepełnosprawnością (art. 28).

- Gwarancje praw politycznych, na zasadzie równości z innymi osobami, w tym w celu zagwarantowania udziału w życiu politycznym i publicznym, korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego, pełnienia wszelkich funkcji publicznych na wszystkich szczeblach rządzenia, w tym poprzez ułatwianie korzystania ze wspomagających i nowych technologii (art. 29).
- Podejmowanie działań w celu zapewnienia dostępu do wszelkich form działalności w dziedzinie kultury, rozwoju i wykorzystania potencjału twórczego, artystycznego i intelektualnego, wspieranie uznania tożsamości kulturowej i językowej osób niepełnosprawnych, w tym języków migowych i kultury osób niesłyszących, tworzenie warunków korzystania z wypoczynku i uprawiania sportu (art. 30).
- Obowiązek zbierania danych, w tym statystycznych, umożliwiających kształtowanie i realizowanie polityki służącej wykonywaniu konwencji, gwarancje ochrony danych osobowych (art. 31).
- Prowadzenie, w tym z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi, współpracy wspierającej krajowe wysiłki na rzecz realizacji konwencji (art. 32).

Konwencja zawiera także postanowienia o charakterze horyzontalnym (art. 6 i art. 7) dotyczące, odpowiednio, niepełnosprawnych kobiet i dzieci, w których zwraca się uwagę na ich szczególną sytuację oraz które gwarantują im pełne korzystanie z wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności.

Kontrola wykonywania konwencji

- Wdrażanie i monitorowanie na szczeblu krajowym (art. 33): obowiązek wyznaczenia punktu kontaktowego do spraw wdrażania konwencji w ramach rządu – odpowiednio do wewnętrznego systemu organizacyjnego, a także wyznaczenia niezależnego mechanizmu monitorowania wdrażania konwencji.
- Zadaniem niezależnego mechanizmu monitorowania wdrażania konwencji jest promowanie, ochrona i monitorowanie wdrażania konwencji.
- Kontrola wykonywania na szczeblu międzynarodowym (art. 34-39): państwa zobowiązane są do złożenia pierwszego sprawozdania w terminie dwóch lat od wejścia w życie konwencji w stosunku do danego państwa i do regularnego (co cztery lata) sporządzania sprawozdań z wykonywania konwencji, rozpatrywanych następnie przez Komitet do spraw praw osób niepełnosprawnych, złożony z niezależnych ekspertów.
- Konferencja państw-stron (art. 40): organizowana co najmniej co dwa lata, w celu rozpatrywania spraw związanych z wdrażaniem konwencji oraz propozycji zmian konwencji (art.47).

[Serwis Komitetu do spraw praw osób niepełnosprawnych](#)

Linki:

- [Serwis UN Enable - Sekretariatu do Spraw Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych w ONZ](#)
- [Serwis Dyrekcji Generalnej do Spraw Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego \(DG EMPL\) Komisji Europejskiej](#)

[Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych pdf 286 kb](#)

[Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych. Opracowanie w tekście łatwym do czytania pdf 4,4 Mb](#)

[Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Tekst przyjazny dzieciom pdf 465,51 kb](#)

Konwencja pliki Audio:

- [Plik mp3 z pierwszą częścią Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych 43,6 Mb](#)
- [Plik mp3 z drugą częścią Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych 49 Mb](#)

[Protokół Fakultatywny do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych \(Tekst roboczy tłumaczenia - marzec 2007 roku\) pdf 258 kb](#)